

Kulturdepartementet (KUD)
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Att: Nina Økland

12. desember 2012

FORSLAG TIL ENDRINGER I FORSKRIFT OM GRASROTANDEL – DERES REF.NR. 12/790

Vi viser til brev fra Kulturdepartementet datert 14. september 2012. Frivillighet Norge har foretatt en organisasjonsmessig behandling av endringsforslaget. Frivillighet Norge vil ikke kommentere på alle forslagene til endringer i forskriften. Våre kommentarer og innspill konsentrerer seg alene om de endringene som berører prinsipielle spørsmål.

For ordens skyld opplyses at Frivillighet Norges har vedtatt at vi ikke tar standpunkt til spørsmålet om fordelingen av spillemidlene. Frivillighet Norge vil derfor ikke kommentere forslaget om å endre Multix-fordelingen.

1. Frivillighet Norge støtter Kulturdepartementets intensjon

Frivillighet Norge støtter departementets intensjon om å sikre at grasrotordningen forbeholdes den typen organisasjoner som vi tradisjonelt har regnet som en del av frivillig sektor i Norge, og å forbygge illojale tilpasninger og misbruk av ordningen.

2. Frivillige organisasjoner har stor tillit – fordi de fortjener det

Frivillige organisasjoner i Norge nyter stor tillit i befolkningen. Denne tilliten bygger blant annet på at organisasjonene har et åpenhetsideal når det gjelder innsyn i demokratiske og økonomiske prosesser. Gjennom frivillighetspolitisk plattform oppfordrer medlemsorganisasjonene i Frivillighet Norge hverandre til å forvalte sine økonomiske og menneskelige ressurser på en god og forsvarlig måte – både overfor sine bidragsytere, men også overfor organisasjonsfelleskapet. Det råder således høy grad av selvjustis blant de frivillige organisasjonene. I tillegg kommer det faktum at organisasjonene er gjenstand for sosial kontroll i de nærmiljøene de opererer i.

Det er viktig at støtteordninger kan utformes på basis av den tilliten det offentlige tradisjonelt har hatt til frivilligheten. Vi er glade for at departementet trekker dette fram i høringsbrevet og at det presiseres at en har søkt å balansere målet om å redusere omfanget av misbruk mot målet om at ordningen skal være enkel å praktisere for organisasjonene. Til tross for intensjonen om å unngå mer byråkrati en strengt nødvendig, observerer imidlertid Frivillighet Norge at departementets forslag til endringer vil bidra til økt byråkratisering for de som vil delta i grasrotordningen. Vi observerer også at departementets forslag til endringer vil påvirke organisasjonsinterne forhold på en måte som er helt ny i norsk frivillighetspolitikk.

3. Frivillighet Norge støtter forslaget til ny formålsparagraf

Frivillighet Norge er positiv til at formålet med ordningen blir slått fast i en egen formålsparagraf, § 1 Formål.

4. Forslaget om dokumentasjon av frivillig innsats som nytt vilkår for deltakelse i grasrotordningen kan føre til at det blir vanskeligere å være frivillig og dermed til at omfanget på den frivillige innsatsen reduseres.

I § 3 *Kriterier for deltakelse* foreslås det en presisering av krav til frivillig innsats for å kunne motta grasrotmidler. Frivillighet Norge støtter ikke dette forslaget fordi det vil medføre økte krav om dokumentasjon og dermed økt arbeidsbyrde for lokallagene. Det er uheldig at det legges opp til enda en ny ordning som krever at organisasjonene må dokumentere at de er basert på frivillig innsats. Konsekvensen av at organisasjonene må dokumentere frivillighet er at det både blir vanskeligere å være frivillig og å drive frivillig organisasjon. Dette fordi dokumentasjonsarbeidet medfører byråkrati både for den enkelte frivillige og organisasjonen. Svært få organisasjoner har pr. i dag rutiner eller systemer for å telle frivillige eller antallet timer hver enkelt bidrar med. Frivillighet Norge frykter at merarbeidet med å dokumentere frivillighet kan få som konsekvens at det blir mindre frivillighet i organisasjonene. Vi viser for øvrig til punkt 6 der vi foreslår at Frivillighetsregisteret brukes som verktøy.

5. Hvorfor skal grasrotandelen forbeholdes demokratisk medlemsorganisasjoner alene?

Langt de fleste frivillige organisasjoner i Norge er medlemsbaserte demokratiske foreninger, men det fins også en god del stiftelser som ikke styres av et medlemsdemokrati. I utkast til ny forskrift foreslår Kulturdepartementet i § 3 at grasrotordningen skal forbeholdes medlemsbaserte organisasjoner alene. Frivillighet Norge stiller spørsmål ved hva Kulturdepartementet oppnår med dette utover å begrense antallet grasrotmottakere. Det fremgår ikke av høringsbrevet på hvilken måte en forskjellsbehandling på bakgrunn av valg av organisasjonsform, vil bidra til å forebygge misbruk, som er departementets oppgitte formål med å endre forskriften.

Så vidt vites er samtlige av de organisasjonene som media har avslørt at misbruker grasrotordningen, medlemsbaserte demokratisk oppbygde foreninger. Frivillighet Norge forstår derfor ikke at departementet uten ytterligere begrunnelse synes det er naturlig å peke på utestenging av stiftelser fra grasrotordningen som en løsning for å forebygge juks.

Frivillighet Norge gjør også oppmerksom på at for eksempel en rekke frivillige kulturminnevern-organisasjoner og andre kulturorganisasjoner, er organisert som stiftelser. De har ofte mange frivillige og er viktige nærmiljøinstitusjoner. Det framstår som inkonsekvent i forhold til både det som var et uttrykt formål med grasrotordningen da den ble lansert, og i forhold til det som er formålet med å endre forskriften nå, at disse nærmiljøorganisasjonene skal unntas fra mulighetene til å motta grasrotandel alene fordi de er organisert som stiftelser.

6. Frivillighet Norge foreslår at Frivillighetsregisteret brukes som verktøy

Frivillighet Norge mener at den beste løsningen for å forebygge misbruk er at Frivillighetsregisteret videreutvikles og brukes som verktøy for deltakelse i grasrotordningen, slik intensjonen

var da grasrotordningen og Frivillighetsregisteret ble lansert. Gjennom å bygge ut Frivillighetsregisteret med de funksjonene det var ment å ha:

- Mulighet for integrasjon av sentralorganisasjonens medlemsregister med Frivillighetsregisteret
- Mulighet for å registrere regnskap
- Mulighet for å registrere og oppdatere vedtekter
- Etablering av tredjesiffernivå i Frivillighetsregisteret slik at registeret kan brukes som verktøy i ordninger som målrettes mot det som tradisjonelt har vært regnet som frivillige organisasjoner og spesielle sektorer innen frivilligheten

mener Frivillighet Norge at departementet vil ha best mulig forutsetning for å gjennomføre en forsvarlig administrasjon av og kontroll med grasrotordningen, til en lavest mulig kostnad for både det offentlige og organisasjonene.

Frivillighet Norge mener at deltakelse i grasrotandelen bør være forbeholdt de kategoriene i frivillighetsregisteret som vi tradisjonelt har regnet som frivillig sektor i Norge. Det må stilles krav om at organisasjoner som vil delta må registrere vedtektene og årsregnskapene sine, og for øvrig pålegges å vedlikeholde korrekt informasjon i registeret årlig. Lotteritilsynet kan føre stikkprøvekontroll, og/eller søke å samordne kontrollen med bruk av grasrotmidlene for de som tildeles beløp over 1G, med andre tilskuddsforvaltere

7. Frivillighet Norge støtter ikke forslaget om å nekte ledere i organisasjoner som blir utestengt fra grasrotordningen mulighet til å ha lederposisjon i annen grasrotmottakerorganisasjon, i 10 år.

Frivillighet Norge mener at det er prinsipielt betenkelig at offentlige regler skal styre hvem som skal være valgbare til styre i en frivillig organisasjon. Frivillige organisasjoner må kunne velge og ansette ledere på fritt grunnlag. Dette er et viktig element i organisasjonsfriheten, og i siste instans i et mangfoldig demokrati.

Dersom Kulturdepartementet innfører regelen om 10 års karantenetid for nye lederfunksjoner, for personer som har hatt lederposisjon i en frivillig organisasjon som er blitt utestengt fra grasrotordningen, representerer det en helt ny form for offentlig kontroll med frivilligheten, som vi ikke har hatt i Norge i moderne tid.

Frivillighet Norge forstår Kulturdepartementets ønske om å forhindre at ledere som har misbrukt grasrotordningen for å skaffe foreningen sin størst mulig inntekter, skal få mulighet til å gjøre det samme i en annen forening. Frivillighet Norge mener imidlertid at skaden disse lederne forårsaker ikke står i forhold til den skaden som påføres organisasjonsfriheten i Norge dersom den nye strenge karanteneregelen innføres. Kulturdepartementet må også være klar over at karanteneregelen fort kan danne presedens for andre offentlige støtteordninger (slik vi for eksempel ser er tilfellet med kravet om dokumentasjon av frivillig innsats, som ble innført med momskompensasjonsordningen).

Frivillighet Norge mener at Lotteritilsynet som kontrollorgan bør anmelde enkeltpersoner for straffbare forhold dersom den kontrollen de foretar av organisasjonenes ervervelse og bruk av grasrotmidler, viser at det er grunnlag for det. I alle andre tilfeller mener Frivillighet Norge det må være tilstrekkelig sanksjon at organisasjoner som misbruker grasrotordningen stenges ute fra å delta i ordningen.

Subsidiært vil Frivillighet Norge anføre at organisasjonen og dens ansvarlige ledere må få anledning til å rydde opp og gå videre i tilfeller hvor det konstateres misbruk av grasrotmidler. Organisasjonens medlemmer og nærmiljøet kan lide stort tap dersom en organisasjon rakner på grunn av at den har mottatt for høy tildeling av grasrotandel. Utestenging av ledere fra nye verv i 10 år framstår som en urimelig lang karantenetid.

8. Hvorfor skilles det mellom grasrotmottakere som rapporterer regnskapstall til sentralledd og de som ikke gjør det, i forhold til plikt til rapportering til Lotteritilsynet?

Kulturdepartementet foreslår at organisasjoner som mottar grasrotandel over 1G, og som ikke rapporterer regnskapstall til et sentralledd, skal pålegges å rapportere på bruken av grasrotmidler til Lotteritilsynet.

På noen unntak nær har de foreningene som er omtalt i medieoppslagene som er foranledningen til at forskriften endres, rapportert regnskapene sine til en sentral organisasjon. Det må derfor konstateres at det å rapportere regnskap til et sentralledd ikke har forebyggende effekt i forhold til illojale tilpasninger og misbruk.

I lys av

- at målet med å endre forskriften er å forebygge misbruk
- at de tilfellene av misbruk som har kommet frem i all hovedsak gjelder lag som er tilknyttet sentralorganisasjon

ser ikke Frivillighet Norge hva Kulturdepartementet oppnår med denne endringen, ut over å pålegge organisasjoner mer byråkrati.

Frivillighet Norge mener at det departementet ønsker å oppnå med denne endringer best kan løses gjennom at Frivillighetsregisteret videreutvikles og brukes som verktøy for deltakelse i grasrotordningen, slik som beskrevet tidligere.

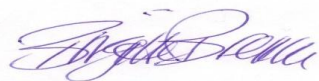
9. Avslutningsvis

Frivillighet Norge anser at grasrotordningen har et utnyttet potensial i form av

1. at antallet spillere som bruker muligheten til å fordele grasrotmidler kan økes
2. at antallet lokale lag som deltar i ordningen kan økes.

Frivillighet Norge mener det vil være mulig å utnytte grasrotandelsordningens potensial til fulle hvis ordningen videreutvikles i samråd med et bredt spekter av frivillige organisasjoner gjennom Frivillighet Norge, og tar utgangspunkt i at frivillighetsregisteret skal brukes som verktøy i ordningen.

Med vennlig hilsen

Birgitte Brekke
Generalsekretær

Ida Marie Holmin
Rådgiver